

SAMRÅDSREDOGÖRELSE

Ansökan om förlängd koncession för
luftledningarna KL21 och KL25 mellan
Ekhagen och Åkistan

Projektorganisation

Ellevio AB
115 77 Stockholm

Telefonväxel: 08-606 00 00
Org.nr: 556037-7326

Projektledare: Sanaz Lavasani
Telefon: 070-221 51 85
sanaz.lavasani@ellevio.se

Tillståndsfrågor: Sofia Miliander
sofia.miliander@ellevio.se

MKB

Företagsnamn
Adress
webbadress

Uppdragsledare: Maria Enskog Maxson
Telefon: 010-722 88 07
maria.enskog@wsp.com

MKB-handläggare: Maren Eiane
maren.eiane@wsp.com

Louise Petersson
louise.petersson@wsp.com

Innehållsförteckning

1	Inledning	4
1.1	Syfte	4
1.2	Bakgrund	4
2	Samrådets genomförande	5
3	Yttranden och bemötanden	8
3.1	Länsstyrelsen och kommuner	8
3.2	Övriga myndigheter och statliga verk	9
3.3	Organisationer	13
3.4	Företag	15
3.5	Fastighetsägare och allmänhet	15

1 Inledning

1.1 Syfte

Syftet med föreliggande samrådsredogörelse är att sammanfatta samtliga yttranden från myndigheter, organisationer, företag, fastighetsägare och övriga berörda, som inkommit under genomfört samråd. Ellevio bemöter de inkomna synpunkterna i denna samrådsredogörelse.

Denna samrådsredogörelse utgör underlag för länsstyrelsens beslut om en förlängning av koncessionen för luftledningen mellan Ekhagen och Ålkistan kan antas medföra en betydande miljöpåverkan eller ej.

1.2 Bakgrund

Ellevio ansökte år 2013 om tillstånd för markförläggning av befintliga 220 kV luftledningar mellan transformatorstationen i Fisksjöäng i Stockholms stad och terminalplats Ålkistan i Solnas stad. Projektet är en del av ett stort samverkansprojekt kallat Stockholms Ström.

Eftersom delsträckan mellan Ekhagen och Ålkistan visade sig vara tekniskt komplicerad delades koncessionsansökan i två separata ärenden. Delsträckan Fisksjöäng-Ekhagen meddelades koncession i februari 2017 medan delsträckan Ekhagen-Ålkistan fortsatte att utredas. I december 2018 skickades en reviderad ansökan för Ekhagen-Ålkistan in till Energimarknadsinspektionen. Under detaljprojekteringsskedet visade det sig dock att sökt lösning var mycket olämplig efter att ytterligare utredningar och mer detaljerade kostnadsberäkningar hade genomförts. Utredningarna visade på betydligt större miljöpåverkan än vad som tidigare förutsetts, genom behov av avverkning av ett stort antal skyddsvärda träd. De visade vidare på tekniska svårigheter till följd av trånga passager, komplicerat utförande vid anläggning av bron samt att det för en stor del av sträckningen (större delen av Åminnevägen) skulle behöva genomföras sprängningar i närheten till Norrtäljevägen. Att genomföra sprängning intill motorväg är tekniskt komplicerat och medför negativ påverkan på framdriften till följd av de regleringar som finns avseende arbete invid motorvägar. En ytterligare aspekt var att Solna stad och Stockholms stad inte nådde samstämmighet med Ellevio avseende utformning, medfinansiering och ägandeskap av bron.

Baserat på detta avser Ellevio nu istället att ansöka om förlängd koncession för de tre befintliga luftledningsspännerna mellan Ekhagen och Ålkistan, då det bedöms som den bästa lösningen ur ett samhällsekonomiskt- och hållbarhetsmässigt perspektiv. För att hantera övergången från markkablar till luftledningar behöver två kabeländstolpar uppföras vid Ekhagen. Dessa kommer ersätta befintlig stolpe (nr. 544).

Samråd har enligt bestämmelserna i 6 kap. 24 § miljöbalken (MB) (1998:808) om miljökonsekvensbeskrivningar genomförts mellan den 14 april till 13 maj 2020. Tre aktörer har dock begärt anstånd att inkomma med yttrande efter angivet svarsdatum vilket har beviljats. SGI inkom med yttrande den 15 maj, Stockholm Stad den 31 maj och Stockholms universitet inkom med yttrande den 11 juni. Samrådet är en del av processen för upprättande av en miljökonsekvensbeskrivning (MKB), som utgör en del av ansökan om koncession. Samråd har i detta fall genomförts som ett undersökningssamråd som även uppfyller kraven för ett avgränsningssamråd.

2 Samrådets genomförande

Ett skriftligt samråd har hållits mellan den 14 april och 13 maj 2020 genom mailutskick av samrådsunderlag till berörda parter såsom intresseorganisationer, företag, kommuner, Länsstyrelsen och andra myndigheter som anses berörda, samt via post med tilläggsbrev till fastighetsägare samt de berörda företag och intresseorganisationer där mailadress saknades.

Samrådsunderlaget beskriver den planerade verksamheten och dess förutsedda miljöpåverkan samt redovisar förslag till innehåll och utformning av miljökonsekvensbeskrivning. Sista svarsdag för samrådsyttrande var 13 Maj 2020. Några aktörer har dock begärt anstånd att inkomma med yttrande efter angivit svarsdatum, vilket har beviljats.

Tabell 1. Samrådsparter i föreliggande samråd.

Myndigheter	Inkom med svar
Länsstyrelsen i Stockholms län	2020-05-19
Stockholm Stad	2020-06-02
Solna Stad	2020-05-11
Folkhälsomyndigheten	2020-04-15
Luftfartsverket	2020-04-14
Havs- och vattenmyndigheten	2020-04-22
Myndigheten för samhällsskydd och beredskap	2020-04-22
Sveriges geologiska undersökning	2020-04-15
Naturvårdsverket	2020-04-15
Bergsstaten	2020-04-20
Sjöfartsverket	2020-04-16
Socialstyrelsen	2020-04-14
Trafikverket	2020-05-11
Strålsäkerhetsmyndigheten	2020-04-24
Statens fastighetsverk	2020-05-06
Fortifikationsverket och Försvarsmakten	2020-05-10
Statens geotekniska institut	2020-04-14
Stockholms universitet	2020-06-11

Samrådsredogörelse

AB Forum Värme samägt med Stockholm Stad	-
Arbetsmiljöverket, Region Öst	-
Elsäkerhetsverket	-
FOI, Totalförsvarets forskningsinstitut	-
Hyresgästföreningen, Region Stockholm	-
Kungliga Djurgårdens förvaltning	-
Post- och telestyrelsen (PTS)	-
Riksantikvarieämbetet	-
Rikspolisstyrelsen	-
Skogsstyrelsen, Stockholms distrikt	-
SLL Trafikförvaltningen	-
Trafikkontorets nämndsekretariat	-
Organisationer	
Djurgårdens – Lilla Värtans Miljöskyddsförening	2020-05-13
Föreningen för Ekoparken	2020-05-27
Föreningen Ekhagen	2020-05-13
Svenska turistföreningen	-
Bergshamra koloniförening	-
Cykelfrämjandet c/o Föreningshuset	-
Friluftsförbundet Stockholms distriktsförbund	-
Naturskyddsföreningen	-
Solna båtsällskap	-
Stockholms ornitologiska förening	-
Stockholms seglarförbund	-
Hyresgästföreningen, region Stockholm	-
Företag	
Vattenfall Eldistribution	2020-04-27

Samrådsredogörelse

Stockholm Exergi	2020-04-28
Stockholm Vatten och Avfall	2020-05-13
Stockholms Hamnar	2020-05-13
Stockholm Gas AB	-
Stockholm Vatten AB	-
Svenska kraftnät	-
Akademiska hus i Stockholm AB	-
Stockholms lokaltrafik	-
Skanova	-
Telia Sonera Nät och produktion	-
Vasakronan AB	-
Hi3g access ab, network engineering	-
Fastighetsägare och allmänhet	
Privatperson 1	2020-05-14
Privatperson 2	2020-05-13
Privatperson 3	2020-05-14
Brf Ekstubben/Vera Sagers Stiftelse	2020-05-08
Brf Djurgårdseken 4	2020-05-13
Brf Djurgårdseken 8	2020-05-14

3 Yttranden och bemötanden

Yttranden kan vid efterfrågan erhållas i sin helhet.

3.1 Länsstyrelsen och kommuner

Länsstyrelsen i Stockholms län

Länsstyrelsen i Stockholms län uppmärksammar att Ellevio i det fortsatta arbetet behöver visa att projektet inte strider mot bestämmelserna i 4 kap. 7 § miljöbalken. I det tidigare samrådet enligt 12 kap 6 § miljöbalken (ärende 5251-19773-2018) beviljades två tillfälliga kabeländstolpar med motiveringen att det var ett tillfälligt intrång och en obetydlig skada. Skadan bedömdes som obetydlig då masterna på sikt planerades att monterats ned och platserna återställas. Nu när kabeländstolparna planeras att bli permanenta är det inte längre frågan om ett tillfälligt intrång och obetydlig skada. Att sätta upp kabeländstolparna riskerar att innebära ett intrång i parklandskap eller naturmiljö eftersom intrång enligt förarbeten är att betrakta som ianspråktagande av icke tidigare exploaterad mark. Även det faktum att kabeländstolparna kan komma att upplevas som en viss försämring på landskapsbilden kan innebära skada på natur- och kulturmiljön i Nationalstadsparken.

Länsstyrelsen vill påminna om att för avverkning av träd inom nationalstadsparken krävs separat samråd enligt 12 kap. 6 § miljöbalken om träden har en stamdiameter på minst 40 cm.

Ellevios bemötande

Ellevio tackar för synpunkterna.

I och med att det rör sig om en befintlig luftledning och en ansökan om förlängd koncession anser Ellevio att det inte finns några hinder utifrån bestämmelser gällande Nationalstadsparken i 4 kap 7 § miljöbalken.

Ellevio hade den 15 juni ett avstämningsmöte med Länsstyrelsen och meddelade att ett PM kommer bifogas samrådsredogörelsen, i vilket Ellevio tydliggör sin bedömning om att projektet inte strider mot bestämmelserna i 4 kap. 7 § miljöbalken. Ellevio behöver få ökad klarhet i Länsstyrelsens syn på tilltänkt lösning så snart som möjligt, inför det fortsatta arbetet.

Om det skulle bli aktuellt att avverka träd med en stamdiameter om minst 40 cm kommer Ellevio samråda med Länsstyrelsen avseende detta.

Solna Stad

Solna stad har inledningsvis tagit kontakt gällande en fråga om vilken den gång- och strukturbro som nämns är. Ytterligare frågor handlar om ifall denna ledning har någon koppling till den 400 kV ledning som ska dras i tunnel från Danderyd mot Skanstull samt en fundering på hur det kommer sig att Svenska kraftnät har kunnat få tillstånd att ta sig igenom Nationalstadsparken.

Solna Stad framför inledningsvis att de beklagar att den gångbro som hade följt av en markförläggning och som många parter har medverkat till att försöka få till stånd inte kommer att realiseras i och med detta förslag. Solna stad anser att markförläggningen hade varit ett bra alternativ för deras del men framför att de har förståelse för att den påverkan som alternativets sträckning skulle få på naturmiljön i Nationalstadsparken inte kan anses vara acceptabel.

Solna Stad påpekar att föreliggande alternativ inte innebär några direkt nya åtgärder på Solnasidan men att det givetvis innebär att luftledningar kommer att finnas kvar. Om den

försiktiga avverkning som Ellevio avser genomföra ca vart 3–4 år även berör skyddsvärda ekar på Solnasidan måste Ellevio till staden redovisa en långsiktig plan för åtgärderna.

Solna stad påpekar att det inte framgår av samrådsunderlaget om avsikten är att göra ytterligare åtgärder i eller på den befintliga terminalplatsen. Solna stad vill uppmärksamma att terminalplatsen i Ålkistan står inom strandskyddsområde och eventuella åtgärder på platsen kommer därmed att kräva dispens från strandskyddet.

Ellevios bemötande

Ellevio tackar för synpunkterna. Ellevio vill påpeka att skälet till att alternativet med gång- och strukturbro inte kunde realiseras, utöver påverkan på naturmiljön i Nationalstadsparken, även beror på att Solna stad och Stockholms stad inte nådde samstämmighet avseende utformning, medfinansiering och ägandeskap av bron. Ellevio gjorde därav bedömningen att det inte var rimligt att de, i egenskap av elnätsbolag, skulle anlägga, bekosta och underhålla en bro med den helhetslösning som kommunerna önskade.

Ellevio avser inte att avverka eller påverka några skyddsvärda träd på Solnasidan.

Ellevio bedömer att det inte kommer utföras något arbete som kommer påverka strandskyddet. Om denna bedömning ändras kommer dispens att sökas.

Stockholm Stad

Kommunstyrelsen har inget att invända emot Ellevios förslag om att ansöka om förlängt koncession för 220 kV luftledning mellan Ekhagen och Ålkistan. Staden anser att bibehålla befintlig luftledning innebär en i stort sett oförändrad miljöpåverkan jämfört med dagsläget.

Dock anses det att stadens finansieringsbidrag bör reduceras med en procentsats motsvarande procentsatsen för den totala sträckningen som bibehålls som luftledning, och att detta regleras i ett tilläggsavtal mellan staden och de berörda parterna Ellevio, Svenska kraftnät och Vattenfall.

Ellevios bemötande

Ellevio tackar för synpunkterna. För närvarande pågår arbete med ett avtal mellan Stockholms stad och Ellevio som komplement till det tidigare genomförandeaftalet inom ramen för Stockholms Ström.

3.2 Övriga myndigheter och statliga verk

Folkhälsomyndigheten

Folkhälsomyndigheten avstår från att lämna synpunkter med hänvisning till att de inte utgör en instans för remisser/samråd.

Luftfartsverket (LFV)

LFV har i egenskap av sakägare för CNS-utrustning inget att erinra mot att förlängd nätkoncession beviljas för ledningarna.

Havs- och vattenmyndigheten (HaV)

HaV avstår från att lämna synpunkter på samrådsunderlaget.

Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB)

MSB har inget att invända emot 220 kV luftledning.

Naturvårdsverket

Naturvårdsverket avstår från att yttra sig i rubricerat ärende.

Sveriges geologiska undersökning (SGU)

SGU avstår från att yttra sig i ärendet och hänvisar till checklistan:

<https://www.sgu.se/samhallsplanering/planering-och-markanvandning/infrastrukturprojekt/> samt hemsidan: <https://www.sgu.se>

Bergsstaten

Bergsstaten upplyser om att det inte finns några idag gällande undersökningstillstånd inom området. Bergsstaten har inget att erinra.

Socialstyrelsen

Socialstyrelsen meddelar att de inte längre arbetar med denna typ av frågor och hänvisar till Folkhälsomyndigheten.

Fortifikationsverket och Försvarsmakten

Fortifikationsverket har i samrådet samverkat med Försvarsmakten. De har inget att erinra i ärendet.

Sjöfartsverket

Sjöfartsverket framför att de förutsätter att skyltningen ses över. Skyltning ska vara i enlighet med Transportstyrelsens föreskrifter och allmänna råd om sjövägmärken, TSFS 2019:12: https://www.transportstyrelsen.se/TSFS/TSFS%202019_12.pdf. Sjöfartsverket har inget att erinra mot förlängd koncession förutsatt att befintliga luftledningarna inte kommer att bytas ut mot nya luftledningarna som kan komma att påverka den segelfria höjden.

Ellevios bemötande

Ellevio tackar för svaret. Gällande skyltning kommer denna att ses över för att säkerställa att denna är i linje med gällande föreskrifter. Ellevio kommer inte vidta några åtgärder som påverkar den segelfria höjden.

Trafikverket

Trafikverket har inledningsvis tagit kontakt gällande frågor rörande om Ellevio resonerat kring risken att den stolpe som ska uppföras närmast Norrtäljevägen skulle kunna falla över Norrtäljevägen.

Trafikverket har efter granskning av remisshandlingarna inget att erinra.

Ellevios bemötande

Kabeländstolparna är konstruerade så att de inte ska kunna falla ner. Ellevio har tagit fram beräkningar för både nedhäng av lina och stålkonstruktionen för att säkerställa att de håller.

Ellevio tackar för Trafikverkets synpunkter.

Strålsäkerhetsmyndigheten

Strålsäkerhetsmyndigheten (SSM) anser att Ellevio i kommande MKB bör redovisa magnetfältsnivåer för bostäder och andra platser där människor stadigvarande vistas. Miljöbalken ska beaktas gällande bedömning av huruvida alternativutredning och ev. behov av exponeringsbegränsade åtgärder bör vidtas. Detta då det rör sig om icke joniserande strålning

som benämns som miljöfarlig verksamhet och som inte är tillståndspliktig enligt strålskyddslagen. De påminner om att det är Folkhälsomyndigheten som är tillsynsvägledande när det gäller miljöbalken. SSMFS 2008:18 anger referensvärden för elektromagnetiska fält avseende allmänhetens exponering. Referensvärdet för magnetfält för den systemfrekvens som används i Sverige, 50 Hz, är 100 mikrotlesla. SSM påminner även om att det finns en vetenskapligt grundad misstanke om att långvarig exponering för lågfrekventa magnetfält kan öka risken för barnleukemi. Vid kommunikation med SSM i rubricerat ärende ska referens anges, dvs. SSM:s diarienummer och namn på ansvarig handläggare.

Ellevios bemötande

Ellevio tackar för synpunkterna. Ellevio har tagit fram magnetsfälsberäkningar som visar att magnetfältsnivåerna understiger 0,4 mikrotlesla vid närmaste bostad. Denna uppgift anges i samrådsunderlaget och kommer även att redovisas i miljökonsekvensbeskrivningen.

Statens fastighetsverk

Statens fastighetsverk (SFV) har, under förutsättning att Ellevio uppfyller sina skyldigheter gentemot SFV beträffande återställning av mark och anläggningar från den tidigare etappen på Norra Djurgården 1:1, inga synpunkter på att koncessionen för luftledningarna mellan Ekshagen och Ålkistan förlängs i enlighet med vad som framgår av samrådsunderlaget.

SFV avser dock inte teckna ett markupplåtelseavtal avseende den nya kabeländstolpen på Norra Djurgården 1:25 förrän återställningsarbetet på Norra Djurgården 1:1 är klart. Inför avtalstecknandet önskar SFV ett tydligt underlag från Ellevio där bl.a. stolpens utformning och arbetets utförande beskrivs i detalj.

Vidare anser SFV att det vore bra om det av samrådsunderlaget framgick vilka fastigheter som berörs av ansökan om förlängd koncession.

De tycker att figur 13 i samrådsunderlaget skulle kunna förbättras med avseende på tydlighet kring trädens läge i förhållande till planerat arbetsområde för uppsättning av kabeländstolpar.

De har även gjort bedömningen att Norra Djurgården 1:25 inte omfattas av Konungens enskilda dispositionsrätt och förutsätter därför att samråden fortsättningsvis kommer att ske med SFV såsom statens förvaltare av Norra Djurgården 1:25.

Ellevios bemötande

Ellevio tackar för synpunkterna. Ellevio kommer att återställa mark och anläggningar på fastigheten Norra Djurgården 1:1 enligt tidigare överenskommelse med SFV. Ellevio för för närvarande en dialog med SFV med avseende på kvarstående återställningsarbete utöver det som redan skett, så att man är överens innan markupplåtelseavtal för nya kabeländstolpar tecknas. Ellevio kommer att ta fram underlag som tydligt visar stolpens utformning samt redovisning av arbetets utförande inför avtalstecknandet. I koncessionsansökan kommer det tydligt att anges vilka fastigheter som direkt berörs av ledningssträckan. Figur 13 kommer ses över och förtydligas.

Statens geotekniska institut (SGI)

SGI framför att de har studerat underlaget vad gäller miljögeotekniska frågor, geoteknisk omgivningspåverkan och geotekniska säkerhetsfrågor så som ras, skred och erosion. De noterar att den naturliga jorden vid läget för kabeländstolparna utgörs av lera och förutsätter att en geoteknisk utredning utförs inför grundläggning av stolparna.

Ellevios bemötande

Ellevio tackar för synpunkterna. Geotekniska utredningar i form av viktsondering och störd provtagning motsvarande geoteknisk kategori 2 (GK2) har utförts vid planerad placering av kabeländstolparna. Resultaten av dessa kommer att beskrivas i kommande miljökonsekvensbeskrivning samt ligga till grund för dimensionering och val av stolpfundament.

Stockholms universitet

Stockholms universitet inleder med att påpeka att omsorgen om natur- och kulturlandskapet grundar sig i Bergianska trädgårdens anor från 1700-talet. De påpekar att det är en viktig plats för både rekreation och utbildning för såväl stockholmare som turister samt studenter och allmänhet. Verksamheten i Bergianska trädgården är organisatoriskt komplex med två markägare inom området (Statens Fastighetsverk och Kungl. Vetenskapsakademien), och två huvudmän för verksamheten (Stockholms universitet och Kungl. Vetenskapsakademien). Eftersom endast statlig mark kan byggnadsminnesmärkas gäller det formellt endast för delar av marken, men de natur- och kulturhistoriska argument och skyddsvärdet som ligger till grund för byggnadsminnesmärkningen är desamma för hela trädgården (se bilaga Ändrade skyddsbestämmelser Bergianska 20160224).

Vidare nämner de att de vid samrådet för ansökan om koncession Fisksjöäng - Ekhagen 2017 svarade att alternativ C var olämpligt för deras del samt att även alternativ B påverkade dem. De hade därmed inga starka invändningar mot alternativ B. De gav däremot inte sin syn på att markförlägga ledningarna, detta då frågan enligt dem var ställd som att något av markförläggningensalternativen skulle genomföras.

Fortsatt listar de åtta positiva aspekter av en markförläggning från Fortums ansökan om nätkoncession från 2013.

De har tre synpunkter på beskrivningar i gällande samråd; I stycke 2.3 beskrivs att stolpe 543 står i en skogsduge vilket inte stämmer, den står till största delen i Bergianska trädgårdens klonarkiv för äpplen samt med ett ben alldeles intill gamla skyddsvärda ekar. Att hävda att områdets landskapsbild är mindre känslig pga. att det redan är exploaterat tycker de är fel sätt att resonera, det borde snarare visa på behovet att få bort störande infrastruktur. Deras klonarkiv nämns ingenstans i underlaget.

Avslutningsvis sammanfattar de sin syn på frågan genom att framföra att det tack vare områdets höga värden krävs en markförläggning även av den sista delen av sträckan och då särskilt den del som nu går inom Bergianska trädgården. Enligt Bergianska trädgården är det förslag för nedgrävning på västra sidan om Roslagsvägen, som kombinerar en struktur- och gångbro över Ålkistan, det bästa förslaget. Nedgrävning bör dock ske utanför det som idag är Bergianska trädgården (på samma grunder som uppgavs i Stockholms universitets yttrande från 2017 gällande Ellevio koncession för nedgrävning av kabeln. Som andra alternativ föreslås att stolpe 543 flyttas från Bergianska trädgårdens område.

De menar att om inga av dessa förslag kan realiseras är det viktigt att det finns ett samverkansavtal inskrivet i koncessionen angående röjning av ledningsgatan mm.

Ellevios bemötande

Ellevio tackar för synpunkterna och informationen.

Ellevio har tillmötesgått Universitetets önskan om en träff på plats, vilket skedde den 4 juni.

Information om klonarkivet kommer tas upp i kommande MKB och hanteras där. I och med genomförandet av föreslaget alternativ kommer inga förändringar ske på den delen av sträckningen som går genom Bergianska trädgården och därmed heller ingen förändring i förutsättning för Bergianska trädgårdens verksamhet.

Att låta ledningen stå kvar på sträckan Ekhagen – Ålkistan har utifrån dagens förutsättningar och efter flera undersökningar bedömts vara den lösning som kan genomföras med minsta möjliga åverkan på miljön samt ur ett ekonomiskt perspektiv.

I och med att det rör sig om en befintlig luftledning och en ansökan om förlängd koncession anser Ellevio att det inte finns några hinder utifrån bestämmelser gällande Nationalstadsparken i 4 kap 7 § miljöbalken.

3.3 Organisationer

Föreningen för Ekoparken

Förbundet för Ekoparken avstyrker begäran om förlängd koncession för luftledningen genom Ekhagen till Ålkistan. Förbundet Ekoparken anser att det finns andra möjliga lösningar förutom en bro över Ålkistan och att Ellevio därav inte kan frångå planen att markförlägga kraftledningen på hela sträckningen genom Nationalstadsparken pga. av att detta inte låter sig lösa. Vidare anser förbundet att bron som nu inte blir av skulle kunna byggas av Ellevio själva utan medfinansiering från Stockholm, Solna och Statens fastighetsverk.

Ellevios bemötande

Ellevio tackar för synpunkterna.

Föreningen Ekhagen

Föreningen Ekhagen har inkommit med flera mail med frågor och en förfrågan om ett möte med Ellevio på plats i Ekhagen.

Föreningen Ekhagen menar att det är oklart för dem hur två stolpar bredvid Åminnevägen kommer att påverka dem som boende i Ekhagen. Det framgår inte av underlaget som skickats ut hur det kommer att se ut när det är klart och de ber därför att få ta del av hur hela installationen kommer att se ut. De påpekar även att Ellevio har angett att magnetfältet (vilket de antar är årsmedelvärdet) kommer att understiga $0,4 \mu\text{T}$ men att de inte angett storleken på värdet. De vill därför veta hur nära värdet kommer till gränsen $0,4 \mu\text{T}$ och om marginalen till gränsen ryms inom eventuella fel i beräkningar som Ellevio gjort. De föreslår att Ellevio redovisar hur beräkningar av årsmedelströmmar gjorts och därmed även årsmedelvärden för magnetfältet.

Vidare önskar de en beskrivning av de tekniska svårigheter som gör att etableringen av kabeln på "Sträckning A" kostar 130 mnkr och varför det skulle vara orimligt.

Avslutningsvis framför föreningen att de är oroliga för en försämrad närmiljö till följd av två nya stolpar enligt aktuellt förslag. Föreningen presenterar ett eget förslag som innebär en förlängd markförläggning av kablarna fram till Åminnevägens vändplan där förutsättningarna att korsa E18 med luftledning anges vara särskilt gynnsamma pga. rådande höjdförhållanden på båda sidor om vägen.

Ellevios bemötande

Ellevio tackar för yttrandet. Ellevio har tillmötesgått föreningens önskan om en träff på plats, som ägde rum den 11 juni.

För att kunna uppföra den ena kabeländstolpen kommer några av de äppelträd som växer nära att behöva avverkas. Respektive stolpe kommer också att behöva hägnas in av säkerhetsskäl. I övrigt kommer marken runt stolparna att återställas. För att ge en tydlig bild av hur området kommer att se ut efter utförd installation kommer Ellevio ta fram en visualisering av kabeländstolparna som kommer att redovisas i miljökonsekvensbeskrivningen till koncessionsansökan.

Årsmedelvärde för magnetfältet har beräknats enligt Biot-Savarts lag och blir enligt beräkningarna med god marginal under 0,4 μT vid närmast belägna bostadshus (fastighet Ekstubben 4:1).

Med tekniska svårigheter för ”Sträckning A” avses dels att sprängning måste utföras istället för konventionell marschakt längs med större delen av Åminnevägen, vilket framgick vid detaljprojekteringen. Sprängningen skulle behöva ske i nära anslutning till Trafikverkets anläggning (Norrtäljevägen), vilket kräver omfattande och kostsamma skyddsåtgärder och att vägen stängs av vid de tidpunkter sprängning sker. Sprängning i jämförelse med konventionell marschakt tar längre tid, dels då metoden i sig är tidskrävande, men även då omfattande skyddsåtgärder är nödvändiga. Vidare är passagen genom gång- och cykelvägen öster om Norrtäljevägen, dvs i Åminnevägens förlängning norrut, etappvis mycket smal. Detta innebär att en parallellgående arbetsväg inte kan anläggas. Samma gäller för passagen under järnvägsviadukten norr om Ålkistan, där utrymmet mycket begränsat. En ytterligare aspekt vad gäller tidsaspekten för ”Sträckning A” är den nya kombinerade gång- och strukturbro som skulle behöva anläggas, där konstruktionen för att kunna ansluta bron till befintlig gång och cykelväg framförallt på Solnasidan är komplex med spont, L-profil och betongelement som ska rymmas inom ett begränsat utrymme för att säkerställa stabilitet gentemot avfarten från Norrtäljevägen. Sammantaget föreligger för denna sträckning således omfattande tekniska svårigheter, som är såväl tidskrävande som kostsamma. Den medför också en stor omgivningspåverkan genom att ett stort antal skyddsvärda träd behöver avverkas samt under själva genomförandet, där begränsad framkomlighet för fordon, cyklister och andra passerande är påtaglig.

Djurgårdens – Lilla Värtans Miljöskyddsförening

Djurgårdens-Lilla Värtans Miljöskyddsförening inleder med att sammanfatta de senaste 20 årens turer kring koncessioner i området samt att de varit inblandade i dessa diskussioner. Vidare påpekar Djurgårdens-Lilla Värtans Miljöskyddsförening att situationen som råder nu är att Ellevio redan markförlagt fem 220 kV kabelförband från Fisksjöäng till Ekhagen och att det återstår ca 780 m fågelvägen vilket är kortare än den 1050 m långa bergtunnel mellan ställverket i Hjorthagen och Fisksjöäng.

Djurgårdens-Lilla Värtans Miljöskyddsförening skriver att mycket har investerats och att frågan nu är hur mycket mer man ska kunna investera för att kunna bli av med de sista luftledningarna i parken och uppfylla regeringsbeslutets krav. De vill återkomma till den frågan i den fortsatta processen.

Ellevios bemötande

Ellevio tackar för synpunkterna. Trots omfattande utredningar ser inte Ellevio att markkabelförläggning av ledningarna för resterande sträcka är försvarbart ur ett samhällsekonomiskt och miljömässigt perspektiv.

Regeringsbeslutet från 2004 angav endast att dåvarande Fortum skulle utreda förutsättningarna för att lägga om luftledningarna från Nationalstadsparkens gräns vid Värtan till Bergshamra så att de inte löper ovan jord.

3.4 Företag

Stockholms Hamnar

Stockholms Hamnar har inga synpunkter på rubricerat samrådsunderlag.

Vattenfall Eldistribution AB

Vattenfall har inget att erinra i detta ärende

Stockholm Exergi

Stockholm Exergi har inget att erinra.

Stockholm Vatten och Avfall

Stockholm Vatten och Avfall (SVOA) upplyser om att det inom arbetsområdet för uppförandet av de två kabeländstolparna finns befintliga VA-ledningar, dels vattenledningar (DN 200 segjärn och DN 160 PE) med tillhörande brandpost och dels avloppsledning (DN 150 betong). Dessa måste beaktas.

De har inget att erinra mot föreslagen placering av de bägge kabeländstolparna då avståndet från de nya konstruktionerna till dessa ledningar överstiger de 10 m som anges som skyddsavstånd i Svenska Kraftnätets dokument "Vägledning för verksamhet vid markförlagd kabel i stamnätet - Till myndigheter, kommuner, allmänhet, ledningsägare och näringsidkare", daterat 2014-09-03.

Ellevios bemötande

Ellevio tackar för synpunkterna. Ellevio har beaktat och kommer i det fortsatta arbetet att beakta de nämnda ledningarna. Innan arbetet genomförs kommer ledningarna att sättas ut (markeras). Finns behov av ledningsflytt kommer Ellevio att samråda med ledningsägarna.

3.5 Fastighetsägare och allmänhet

Privatperson 1

Inkommer med synpunkter kring möjligheterna att behålla luftledningen men låta kabeländstolparna ersätta nuvarande stolpe 543 istället för 544 och borrar under Norrtäljevägen för att komma fram till stolpe 543, från Ekhagen. Det vill säga att två spann av luftledningen behålls istället för tre. Detta skulle troligen bli något dyrare än det föreliggande förslaget men billigare än de två tidigare förslagen, Sträckning A resp Sträckning AB. Aktuellt förslag skulle innebära en betydande vinst för miljön i Ekhagen och för de boende närmast stolpe 544 nuvarande placering. Detta skulle även innebära att äppelträden kan stå kvar.

Ellevios bemötande

Ellevio tackar för synpunkterna. Alternativet att placera kabeländstolparna på andra sidan Roslagsvägen har inte utretts närmare bland annat då det har bedömts innebära en större påverkan på naturmiljön i och med att stolpe 543 står nära skyddsvärda träd, vilket stolpe 544 inte gör. Förslaget alternativ kommer dock beskrivas närmare i kommande miljökonsekvensbeskrivning.

Privatperson 2

Framför att han, som enda berörda sakägare, avser överklaga varje form av förlängning av koncessionen till länsstyrelsen och mark- och miljödomstolen.

Han nämner sin fastighet Lilla Sofielund som enligt honom är en bostadsfastighet, varför han kräver att Ellevio uppfyller strålsäkerhetsmyndighetens allmänna råd om begränsning av allmänhetens exponering för elektromagnetiska fält även för den byggnaden

Vidare förklarar han att han tidigare bedrivit en lång rättsprocess med Stockholm stad som resulterade i att han förvärvade de områden där luftledningen passerar från staten och donerade det till Statens Fastighetsverk i 2004, med evigt byggförbud, vilket det finns ett regeringsbeslut på. Detta kommer att återopas avseende Ellevios försök att förlänga koncessionen.

Utöver detta hänvisas det i yttrandet till lagen om Nationalstadsparken med omfattande skyddsbestämmelser, och att berört område är Sveriges artrikaste på fåglar, samt att förlängt koncession innebär en förfulning av det unika kulturlandskapet.

Vidare framgår det av yttrandet att i tidigare mailkorrespondens med Ellevio december 2019, gällande när luftledningen skulle rivs, framgick att en av anledningarna till tillbakadragande av ansökan om markkabelförläggning var att Stockholms stad samt Solna stad hade dragit sig ur medfinansieringen av en gång- och strukturbro vilket var en av förutsättningarna för att kunna markförlägga sträckan mellan Ålkistan och Ekhagen. I övrigt uppges att de skyddsvärda träden i Torphagen som enligt samrådsunderlaget skulle kunna påverkas vid en markkabelförläggning i viss utsträckning redan är avverkade i Statens Fastighetsverks regi ifjol, och de som återstår är inte skyddsvärda utan i dåligt skick, för att de står för nära den sexfiliga Roslagsvägen.

I övrigt påpekas det att samrådsunderlaget innehåller väldigt många felaktigheter som det blir allt för omfattande att bemöta i yttrande samt att det även är felaktigt att initiera detta samråd under pågående Corona pandemi.

Ellevios bemötande

Ellevio tackar för synpunkterna.

Lilla Sofielund är enligt Lantmäteriets fastighetskarta inte en bostadsfastighet utan klassas som "övrig byggnad". Byggnaden uppfördes år 1870, innan ledningen byggdes, och enligt fastighetsregistret har den varken vatten eller avlopp. Byggnaden har enligt fastighetsregistret endast 10 standardpoäng, vilket visar att byggnadens standard är mycket låg. Byggnaden kan därmed rimligen inte anses vara en plats där människor stadigvarande vistas. Utifrån detta anser Ellevio att det inte är rimligt att ställa samma krav på magnetfält som för byggnader med stadigvarande vistelse.

Ansökan om förlängd koncession på aktuell sträcka kommer inte innebära att någon ny anläggning uppförs på berörd fastighet. Gåvan har inte inneburit att någon befintlig rättighet ändrats. Den befintliga ledningsrätten för luftledningen är därmed gällande.

I och med att det rör sig om en befintlig luftledning och en ansökan om förlängd koncession anser Ellevio att det inte finns några hinder utifrån bestämmelser gällande Nationalstadsparken i 4 kap 7 § miljöbalken.

Det finns flera orsaker till att Ellevio valde att inte komplettera ansökan om koncession, bland annat påverkan på naturmiljön till följd av avverkning av ett större antal träd än tidigare förutsatt antal träd inom Nationalstadsparken, höga kostnader till följd av tekniskt komplicerade lösningar, samt att ägandeskapet av gång- och strukturbron inte har lösts. Gällande den avverkning av träd som skett i Torphagen, har enligt uppgift från Statens Fastighetsverk inga skyddsvärda träd avverkats, med undantag från riskträd, dvs träd i dåligt skick.

Gällande synpunkten att genomföra samrådet under covid-19-panademin så bedömer inte Ellevio att detta har påverkat möjligheterna att delta eftersom samrådet har förts skriftligen.

Privatperson 3

Anser att den föreslagna ansökan där den temporära lösningen att bibehålla luftledningen ska bli permanent är dålig ur ett miljö- och samhällsekonomiskt perspektiv. Vidare anges förslag på annan placering av markkabeln som skulle lösa problemet med att skyddsvärda träd behöver avverkas vilket innebär att lägga markkablarna från Ekhagen mellan vägen och järnvägen dvs. på västra sidan av vägen enligt sträckning A i samrådsunderlaget. Vidare påpekas det att det i samrådsunderlaget finns en skrivning, s 6, om att miljöeffekter från de befintliga luftledningarna efter uppförandet av de nya kabeländstolparna förblir detsamma som i nuläget och undrar om det inte vore bättre att miljöpåverkan i framtiden förbättras. Slutligen framförs det att det måste ses som ett misslyckande att behålla stolparna 542 och 543 och att dessutom sätta upp två nya kabeländstolpar vid Ekhagen.

Ellevios bemötande

Ellevio tackar för synpunkterna. Att förlägga ledningarna mellan Roslagsbanan och Norrtäljevägen väster om vägen har inte utretts då det inte bedömts lämpligt att förlägga ledningarna mellan dessa båda anläggningar utifrån brist på tillgängligt utrymme för fem parallella kabelförband. Därtill finns tekniska begränsningar med att förlägga Ellevios starkströmsledningar i nära anslutning till järnvägsspåret med tillhörande kontaktledningar.

Brf Ekstubben 4/Vera Sagers Stiftelse

Brf Ekstubben har tagit kontakt ett flertal gånger med ett antal frågor. Brf har därefter återkommit med följdfrågor samt ett yttrande.

Brf Ekstubben påpekar att ett alternativ där, efter passage av E18 och Roslagsbanan, gräver eller borrar en ledningsgrav närmaste vägen till Brunnsviken ur en lekmans perspektiv ter sig som det både enklaste och billigaste alternativet. Detta och andra tänkbara alternativ är inte utredda i samrådsunderlaget. Vidare skriver Brf att Ellevio efter genomfört samråd kommer att välja ett av de utredda alternativen. Brf anser att då Ellevio redan i samrådsunderlaget prioriterat alt. A1 synes hela den fortsatta handläggningen närmast kunna liknas vid ett spel för gallerierna.

I samrådsunderlaget anser inte Brf Ekstubben att det finns någon beskrivning av eventuell påverkan på Stockholms Ström och den nya kabeltunnel som ska borrar rakt under en av de nya stolparnas placering. Brf har vid kontakt med Stockholms Ström-projektet aktualiserat frågan om vilken betydelse en sänkning av grundvattennivån har i området vid Bergiusvägen. Fastigheten Ekstubben 4 har sättningsskador efter framdragningen av tunnelbanan till Mörby C.

Brf Ekstubben anser att det, trots att arbetsområdet i Nationalstadsparken kommer att minimeras, borde vara ett tillräckligt stort ingrepp för att alt A1 och A2 svårligen kan

genomföras. Detta borde föranlett Ellevio att ha koncentrerat sig på alternativ B och C eller insett nödvändigheten av att undersöka ytterligare alternativ, t.ex. det alternativ som nämnts tidigare i yttrandet.

Vidare påpekar Brf Ekstubben bristen på tillräckligt vetenskapligt underlag för att sätta ett gränsvärde för långvarig exponering av magnetfält. Brf anser att Ellevio inte följer myndigheternas officiella försiktighetsprincip då uppförandet av de nya kabeländstopplarna utgör en sådan nybyggnation där försiktighetsmått måste tillämpas. Det påpekas att det inte framgår vilken styrka magnetfältet från den kvarvarande luftledningen kommer att ha. Det närmast belägna huset ligger endast ca 40 m från det närmaste huset i Ekhagen.

Brf anser att den ekonomiska merkostnad för att markförlägga hela sträckan i förhållande till den totala kostnaden för hela projektet Stockholms Ström blir näst intill försumbar.

Vidare bedöms Ellevios känsla för skyddet av Nationalstadsparken som bristfällig och jämfört med t.ex. naturparken Igelbäcken i Solna/Sundbyberg där man tvingades förlägga kraftledningen genom styrd borrning under hela naturområdet. I och med Nationalstadsparkens högre skyddsvärde borde detta göras även här när det finns möjlighet till detta.

Enligt Brf skulle nollalternativet innebära negativa konsekvenser på natur-, kultur- och landskapsvärden samt på den långsiktiga elförsörjningen i Stockholms stam- och regionnät. Detsamma gäller om de aktuella luftledningarna behålls.

Brf har gjort en sammanvägning av alla positiva och negativa effekter som framkommit under detta samråd och bedömer att det ger ett entydigt resultat, vilket innebär att kraftledningen måste markförläggas på hela sträckning. Som berörda fastighetsägare protesterar Brf Ekstubben mot tanken på att behålla luftledningarna mellan Ekhagen och Ålkistan.

Ellevios bemötande

Ellevio tackar för synpunkterna.

Alternativa sträckningar har beaktats och Ellevio har hela tiden arbetat med intentionen att kunna markförlägga hela sträckan mellan Ålkistan och Fisksjöäng. Då Ellevio trots många omfattande utredningar avseende alternativa lösningar inte har lyckats hitta en lämplig markabellösning för aktuell sträckning utifrån 2 kap 7§ miljöbalken (rimlighetsavvägning), har Ellevio bestämt sig för att gå vidare med alternativet som innebär att bibehålla befintlig luftledning mellan Ålkistan och Ekhagen.

Ellevio bedömer att förlängd koncession för luftledningarna inte kommer att medföra någon påverkan på grundvatten.

Gällande magnetfältsvärden följer Ellevio Stockholms stad försiktighetsprincip om 0,4 mikrotesla för byggnader med stadigvarande vistelse. Ellevio har tagit fram magnetfältsberäkningar vilka visar att detta magnetfältsvärde inte kommer överstigas vid några byggnader avsedda för stadigvarande vistelse.

I och med att det rör sig om en befintlig luftledning och en ansökan om förlängd koncession anser Ellevio att det inte finns några hinder utifrån bestämmelser gällande Nationalstadsparken i 4 kap 7 § miljöbalken.

Brf Djurgårdseken 4

Brf Djurgårdseken 4 emotsätter sig starkt förslaget om att bibehålla befintlig luftledning och

uppföra två nya kabeländstolpar nedanför Ekhagens bostadshus, istället för att gräva ner kabeln enligt ursprungsförslaget.

Brf ställer krav på att det som en andrahandslösning, om dragning under jord hela vägen till Ålkistan avfärdas, utreds om en nedgrävning under Roslagsbanan är möjlig. Brf anser att, om det mot förmodan inte går att markförlägga hela sträckan, så bör kabeländstolparna istället placeras på andra sidan Roslagsvägen, förslagsvis i anslutning till nuvarande "första" stolpe. Brf tillägger att även den lösningen kommer de drabba vissa fastigheter.

Vidare framför Brf att de inte kan tolerera att projekteringen har varit så urusel att ett projekt av den omfattning har startats utan att veta hur det ska slutföras. Enligt initialt förslag presenterades projektet bl.a. som en förbättring av Ekhagen. Brf anser även att en helomvändning som denna är under all kritik och att det som ett resultat nästan enbart är bostadsområdet Ekhagen som berörs. Brf skriver slutligen att de inte accepterar två kabeländstolpar rakt nedanför sin fastighet.

Ellevios bemötande

Ellevio tackar för synpunkterna. Ellevio kan inget annat än beklaga att projektet dragit ut så på tiden och krävt stort omtag. De stora utmaningarna med denna delsträcka var svåra att förutse.

Alternativet att sätta upp kabeländstolparna väster om Roslagsvägen har inte utretts närmare då det har bedömts innebära större påverkan på naturmiljön i och med att stolpe 543 står nära skyddsvärda träd, vilket inte stolpe 544 gör. Förslaget alternativ kommer dock beskrivas närmare i kommande miljökonsekvensbeskrivning.

Brf Djurgårdseken 8

Brf Djurgårdseken 8 klargör att de motsätter sig uppförandet av två nya kabeländstolpar vid Ekhagen samt att bibehålla luftledningarna på sträckan Ekhagen - Ålkistan.

Brf anser inte att hänvisningen till att det skulle innebära en stor förlust av naturvärden pga. påverkan på skyddsvärda träd är förankrad i nutid då SFV 2019 genomförde en stor avverkning i Torphagen. Vissa av de träd som är utmärkta i figur 6 avverkades 2019 och finns således inte längre kvar. Vidare framför Brf att flera av träden är i mycket dåligt skick och att de inte förstår hur de kan anses vara skyddsvärda. Utöver detta bedöms det även vara enkelt att undvika rotpåverkan genom att istället för förslaget alternativ stänga av uppfarten från Ekhagen till Roslagsvägen och gräva ner kablarna där istället.

Brf sammanfattar sina åsikter och skriver bland annat att de inte kan acceptera synliga kablar, och att de inte anser det som godtagbart att Ellevio bygger acceptans för rekommenderat förslag baserat på hur miljön ser ut idag. Vidare önskar Brf bl.a. förbättring av områdets boendemiljö.

Brf uppger att tänkbara lösningar är sträckning A eller AB, dra kabel under Norrtäljevägen till Bergianska och därefter via vattnet till Teknikcentralen vid Bergshamra, eller det alternativ som är att föredra - att tunnelförlägga ledningarna.

Ellevios bemötande

Ellevio tackar för synpunkterna.

Gällande den avverkning av träd som skett i Torphagen, har enligt uppgift från Statens Fastighetsverk inga skyddsvärda träd avverkats, med undantag från riskträd, dvs träd i dåligt skick.

Avseende de lösningar som nämns så hänvisar Ellevio till avsnitt 3 Alternativ i samrådsunderlaget. Miljökonsekvensbeskrivningen kommer även ta med tidigt avförda alternativ med motivering till varför de valdes bort.